

การศึกษาการใช้จิตบำบัดประคับประคองแบบกลุ่มต่อภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วย
จิตเภทที่ใช้สารเสพติดร่วม สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา

นางสาวสาวิตรี สุริยะฉาย

โครงการศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร. 25772196

A STUDY OF USING GROUP SUPPORTIVE PSYCHOTHERAPY ON DEPRESSION
IN SCHIZOPHRENIC PATIENTS WITH SUBSTANCE MISUSE,
SOMDET CHAOPRAYA INSTITUTE OF PSYCHIATRY

Miss Sawitree Suriyachai

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science Program in Mental Health and Psychiatric Nursing

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

522412

หัวข้อโครงการศึกษาอิสระ	การศึกษาการใช้จิตบำบัดระดับประกอบแบบกลุ่มต่อภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สารเสพติดร่วม
โดย	สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา
สาขาวิชา	นางสาวสาวิตรี สุริยะฉาย
อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศึกษาอิสระ	การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับโครงการศึกษาอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอกหญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์)

คณะกรรมการสอบโครงการศึกษาอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลือบุญราชชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศึกษาอิสระ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นางเพชร คันธสาขบัว)

สาวตรี สุริยะฉาย : การศึกษาการใช้จิตบำบัดระดับประคองแบบกลุ่มต่อภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สารเสพติดร่วม สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา (A STUDY OF USING GROUP SUPPORTIVE PSYCHOTHERAPY ON DEPRESSION IN SCHIZOPHRENIC PATIENTS WITH SUBSTANCE MISUSE, SOMDET CHAOPRAYA INSTITUTE OF PSYCHIATRY) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ, 150 หน้า.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สารเสพติดร่วม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มจิตบำบัดระดับประคอง กลุ่มตัวอย่างคือผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สารเสพติดร่วมที่มีภาวะซึมเศร้า จำนวน 20 ราย ซึ่งได้รับการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์คุณสมบัติจากแผนกผู้ป่วยใน สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แผนการทำกลุ่มจิตบำบัดระดับประคอง ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบประเมินภาวะซึมเศร้าของเบค (Beck Depression Inventory, 1967) และเครื่องมือกำกับการศึกษา คือ แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิท (Coopersmith Self-Esteem Inventory, 1984 Adult Form) โดยแบบประเมินทั้ง 2 ชุด มีค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .87 และ .73 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติทดสอบที (pair t-test)

ผลการศึกษาที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สารเสพติดร่วม ภายหลังจากเข้าร่วมกลุ่มจิตบำบัดระดับประคองต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมกลุ่มจิตบำบัดระดับประคอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 15.42$)

สาขาวิชา.....การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช.....

ปีการศึกษา.....2552.....

ลายมือชื่อนิสิต.....สาวตรี สุริยะฉาย.....

ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษา.....

5177823436 : MAJOR MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING

KEYWORD: PATIENTS WITH SUBSTANCE MISUSE/DEPRESSION/GROUP

SUPPORTIVE PSYCHOTHERAPY

SAWITREE SURİYACHAI: A STUDY OF USING GROUP SUPPORTIVE PSYCHOTHERAPY ON DEPRESSION IN SCHIZOPHRENIC PATIENTS WITH SUBSTANCE MISUSE, SOMDET CHAOPRAYA INSTITUTE OF PSYCHIATRY. ADVISOR: ASST. PROF. PENPAKTR UTHIS, Ph.D. 150 pp.

The purpose of this one group pretest-posttest design independent study was to compare depression among schizophrenic patients with substance misuse at Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry before and after received group supportive psychotherapy. A purposive sample of 20 depressive schizophrenic patient with substance misuse who met the inclusion criteria were recruited from in patient department, Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry. The instruments utilized in this study was group supportive psychotherapy plan which was validated by 3 professional experts. Data were collected using Beck Depression Inventory Scale (1967). Coopersmith Self-Esteem Inventory (1984) was used as a monitoring instrument. Chronbach's Alpha coefficient reliability of the two latter instruments were .87 and .73 respectively. The pair t - test and descriptive statistics were used in data analysis.

Major findings were as follows :

The mean depression score of schizophrenic patient with substance misuse, Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry after attending group supportive psychotherapy was significantly lower than that before at the 0.05 level (t=15.42).

Field of Study :Mental Health and Psychiatric Nursing....

Student's Signature : *Sawitree Suriyachai*

Academic Year :2009.....

Advisor's Signature : *Penpak Uthis*

กิตติกรรมประกาศ

โครงการศึกษาอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความสามารถของอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศึกษาอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพักตร์ อุทิศ ผู้ซึ่งให้ความรู้ ข้อคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง โครงการศึกษาอิสระฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ศึกษาเกิดความตั้งใจและมุ่งมั่น ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้ง ประทับใจในความสามารถของท่านเป็นอย่างสูง ผู้ศึกษากราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พร้อมทั้งขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย ประธานสอบโครงการศึกษาอิสระ และอาจารย์เพชร คันธสายบัว กรรมการสอบโครงการศึกษาอิสระ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ และปรับแก้ไขโครงการศึกษาอิสระฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งคุณอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาในการพัฒนาตนเองตลอดมา

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และให้ข้อเสนอแนะเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณกรมสุขภาพจิต ที่สนับสนุนทุนในการศึกษา ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา หัวหนากลุ่มงานการพยาบาล สำหรับโอกาสทางการศึกษาที่ได้รับ ขอขอบพระคุณ ดร. วิภาวี เผ่ากัณฑ์ทรากรที่เป็นผู้ให้กำลังใจ คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ฝึกทักษะการทำจิตบำบัดประคับประคองแบบกลุ่มในครั้งนี้ ขอขอบคุณมูลนิธิโรงพยาบาลสมเด็จพระยา ที่สนับสนุนทุนในการศึกษาโครงการศึกษาอิสระครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณวิภา สุริยะฉาย คุณชายและคุณแม่ที่เล็งดูมาจนโต รวมทั้งให้กำลังใจ ความรักและความปรารถนาดีต่อผู้ศึกษาตลอดมา

ขอขอบคุณเพื่อน ฟินิสิต คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เป็นกำลังใจ ให้เสมอมาในการทำการศึกษานี้ ซึ่งผู้ศึกษาขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

คุณประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาครั้งนี้ ขอให้แก่ ผู้ป่วยจิตเวชทุกท่าน รวมทั้งผู้ดูแลให้มีสุขภาพจิตและกายที่แข็งแรงตลอดไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
แนวเหตุผลและสมมติฐานการศึกษา.....	5
ขอบเขตการศึกษา.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคจิตเภท.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สารเสพติดร่วม.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้า.....	24
ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ป่วยจิตเภท.....	30
การรักษาพยาบาลผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สารเสพติดร่วม.....	33
แนวคิดเกี่ยวกับการทำกลุ่มจิตบำบัดแบบประคับประคองแบบกลุ่ม.....	39
แบบแผนกลุ่มจิตบำบัดประคับประคองสำหรับผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สารเสพติดที่มีภาวะซึมเศร้า.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	57

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	58
ขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	61
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	103
5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	108
รายการอ้างอิง.....	117
ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	126
ภาคผนวก ข สถิติที่ใช้ในการศึกษา.....	128
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	131
ภาคผนวก ง หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการศึกษา.....	146
ประวัติผู้เขียน โครงการศึกษาอิสระ.....	150

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงระดับคะแนนประเมินอาการทางจิต (BPRS) ของผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สาร เสพติดร่วมที่มีภาวะซึมเศร้า.....	60
2	แสดงจำนวนปัจจัยบำบัดและการจัดลำดับที่ของปัจจัยบำบัดจากกลุ่มจิตบำบัด ระดับประคองทั้ง 6 ครั้งของกลุ่มที่ 1.....	99
3	แสดงจำนวนปัจจัยบำบัดและการจัดลำดับที่ของปัจจัยบำบัดจากกลุ่มจิตบำบัด ระดับประคองทั้ง 6 ครั้งของกลุ่มที่ 2.....	100
4	แสดงคะแนนระดับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สารเสพติด รายบุคคลก่อนและหลังการใช้กลุ่มจิตบำบัดระดับประคอง.....	101
5	แสดงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สารเสพติดร่วมที่มีภาวะ ซึมเศร้าจำแนกตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ระยะเวลา การเจ็บป่วยทางจิต สารเสพติดที่ใช้สัมพันธภาพในครอบครัว.....	104
6	แสดงคะแนนอาการทางจิตและการเปรียบเทียบคะแนนและระดับภาวะซึมเศร้า ของผู้ป่วยจิตเภทที่ใช้สารเสพติดรายบุคคลก่อนและหลังการใช้จิตบำบัด ระดับประคองแบบกลุ่ม.....	106
7	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยจิตเภทก่อน และหลังการใช้จิตบำบัดระดับประคองแบบกลุ่ม.....	107

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่		หน้า
1	รูปภาพวงจรการกลับเป็นซ้ำของผู้ป่วยจิตเวชที่ใช้สารเสพติดร่วม.....	20